

Nr.Prot. 069/B/18

VENDIMI Nr. 1286**Për****Përcaktimin e ndërmarrjes Telekomi i Kosovës sh.a****si****“Ofrues me Fuqi të ndjeshme në Tregun e Qasjes me shumicë në Infrastrukturën e rrjetave fizike (përfshirë qasjen e ndarë, të pjesshme dhe të plotë) për ofrimin e shërbimeve”**

Në mbështetje të Ligjit Nr. 04/L-109 për Komunikime Elektronike, neni 1, neni 10 paragrafi 5), neni 30, neni 31, paragrafi 1), paragrafi 3.3) dhe paragrafi 4.2) dhe 4.3) , neni 32, neni 33, neni 34, neni 35, neni 36, neni 37, neni 40 dhe nenit 79 paragrafi 1 dhe 2) (*tutje referuar si; Ligji*);, Rregullores Nr. 27 për Analizat e Tregut, (*Ref. ARKEP Nr. Prot. 039/B/14*), neni 3, paragrafët 1), 3) dhe 4), neni 4, paragrafi 3.13) (*tutje referuar si; Rregullorja për Analizat e Tregut*), Rregulloren për Sigurimin e Qasjes, Nr.Prot.012/B/11 (*tutje referuar si – Rregullorja e Qasjes*); Rregullorja për Interkoneksion, Nr.Prot.033/B/11; Rregulloren për Bashkë-shfrytëzimin e plotë dhe të përbashkët të lakut dhe nën-lakut lokal Nr. Prot. 024/B/11 (*tutje referuar si – Rregullorja për LLU*); Direktivës 2002/21/EC të Parlamentit dhe Këshillit Evropian të datës 7 Mars 2002 për Rrjetat dhe Shërbimet e Komunikimeve Elektronike (*Direktiva Kornizë*), Rekomandimit të Komisionit Evropian (2003/311/EC), e ndryshuar me Direktivën 2009/140/EC, së bashku me rekomandimin (2007/879/EC) e pasuar me atë të datës; 17 Dhjetor 2007 mbi produktet dhe shërbimet relevante të tregjeve të ndjeshme me rregullimin *ex-ante*; Udhërrëfyesin e Komisionit Evropian mbi analizën e tregjeve dhe vlerësimin e fuqisë së ndjeshme në treg sipas kornizës rregullatore për rrjetet dhe shërbimet e komunikimeve elektronike (2002/C 165/03); Vendimit Nr. 950 për Analizën e tregjeve të Analiza e Tregjeve të Qasje me shumice brezgjere dhe Qasja me shumicë bashk-shfrytëzim - LLU (duke përfshirë qasjen e ndarë) në laqet metalike dhe nën-laqet me qëllim ofrimin e shërbimeve të komunikimeve elektronike’ dhe Përcaktimi i Operatorit me Fuqi të Ndjeshme në Treg’ të datës; 15 Mars 2017, Nr. Prot. 017/B/17, Vendimet: Nr. 1033 Nr. Prot. 050/B/17,1061 Nr. Prot. 061/B/17 dhe 1168 Nr. Prot. 013/B/18; Raportit mbi Analizën e Tregut të Analiza e Tregjeve të Qasje me shumice brezgjere dhe Qasja me shumicë bashkë-shfrytëzim - LLU (duke përfshirë qasjen e ndarë) në laqet metalike dhe nën-laqet me qëllim ofrimin e shërbimeve të komunikimeve elektronike’ dhe Përcaktimi i Operatorit me Fuqi të Ndjeshme në Treg’ (*tutje referuar si – Raporti*); në përputhje me dispozitat e nenit 13 paragrafi 1 dhe 5 i Statutit të Autoritetit Rregullator për Komunikime Elektronike dhe Postare (ARKEP), Bordi i ARKEP i përbërë nga,

- 1) z. Kreshnik Gashi Kryetar i Bordit
- 2) z. Nijazi Ademaj Anëtar i Bordit
- 3) z. Hazir Hajdari Anëtar i Bordit
- 4) z. Bahri Anadolli Anëtar i Bordit
- 5) z. Shqiprim Pula Anëtar i Bordit

në mbledhjen e 33-të të Bordit të mbajtur më datë; 10 Dhjetor 2018, bazuar në shqyrtimin e materialeve dhe Raportit për analizat e tregut, i përgatitur nga Departamenti për Komunikime Elektronike, vendosi si më poshtë:

V E N D I M

- I. **Telekomi i Kosovës SH.A** përcaktohet të ketë fuqi të ndjeshme në tregun “**Qasja me shumicë bashkë-shfrytëzim - LLU (duke përfshirë qasjen e ndarë) në laqet metalike dhe nën-laqet me qëllim të ofrimit të shërbimeve të komunikimeve elektronike**”.
- II. **Telekomi i Kosovës sh.a.** i përcaktuar si Ofrues me Fuqi të ndjeshme në Treg detyrohet të zbatojë detyrimet e përcaktuara në bazë të Ligjit dhe Rregullores për Analiza të tregut, neni 6, si në vijim:
  1. Detyrimi i Qasjes
  2. Detyrimi për mos-diskriminim
  3. Detyrimi i Transparencës
  4. Detyrimi për Kontrollin e Çmimeve
- III. Detyrimet e përcaktuara në pikën II të këtij vendimi përfshijnë:
  1. **Detyrimi i Qasjes** duhet të ofrohet në përputhje të plotë me nenin 36 dhe 37 të Ligjit dhe nenit 6.3 të Rregullores për analiza të tregut. Telekomi i Kosovës sh.a. duhet të ofroj Qasja me shumicë bashkë-shfrytëzim - LLU (duke përfshirë qasjen e ndarë) në laqet metalike dhe nën-laqet me qëllim ofrimit të shërbimeve të komunikimeve elektronike sipas kushteve dhe procedurave të miratuara nga ARKEP: Rregulloren për Qasje dhe Rregulloren për LLU. Përderisa ofron LLU, Telekomi i Kosovës sh.a. duhet të:
    - 1.1. ofroj qasje në bashkë-shfrytëzimin e plotë (fully unboundled Access) dhe të përbashkët (shared) të lakut dhe nën-lakut lokal pavarësisht nëse LLU-të e caktuara janë ose nuk janë duke u përdorur nga Telekomi i Kosovës sh.a;
    - 1.2. ofroj qasje në elemente të veçanta të rrjetit dhe/ose objekteve që janë të nevojshme për të marrë dhe përdorur LLU;
    - 1.3. negociojë në mirëbesim me ndërmarrjet që kërkojnë qasje në LLU;
    - 1.4. mos tërheqë qasjen tashmë të dhënë për objekte/pajisje;
    - 1.5. ofrojë qasje të hapur në interfejsët teknike, protokollet ose teknologjitë e tjera kyçe që janë të pazëvendësueshme për ndërveprimin e shërbimeve;
    - 1.6. ofroj ko-lokim/“co-location” ose forma të tjera të ndarjes (shfrytëzimit të përbashkët - sharing) së elementeve të infrastrukturës së komunikimeve elektronike;
    - 1.7. ofrojë qasje në sistemet operacionale mbështetëse ose sistemet tjera softuerike të ngjashme, të nevojshme për të siguruar konkurrencë të drejtë në ofrimin e LLU;

- 1.8. mund të refuzojë të ofrojë, në mënyrë të njëanshme të suspendojë ose të ndërpresë qasjen vetëm në rast se veprimet e tilla bazohen në kritere objektive, duke përfshirë jo-fizibilitetin teknik ose nevojën për të siguruar integritetin e rrjetit.
2. **Detyrimi për mos-diskriminim** duhet të ofrohet në përputhje të plotë me nenin 33 të Ligjit dhe nenit 6.3 të Rregullores për analiza të tregut. Telekom i Kosovës sh.a. nuk duhet t'i diskriminojë përfituesit e LLU-së ndaj përfituesve tjerë dhe, në veçanti, të aplikojë kushte ekuivalente në rrethana ekuivalente për ndërmarrjet tjera që ofrojnë shërbime ekuivalente, dhe tu ofroj shërbime dhe informata të tjerëve nën kushte të njëjta dhe të së njëjtës cilësi që ajo ofron në shërbimet e saj ose ato të njëjsteve apo filialeve të saja.
3. **Detyrimi i Transparencës** duhet të ofrohet në përputhje të plotë me nenin 34 të Ligjit, dhe nenit 6.3 të rregullores për analizat e tregut. Telekom i Kosovës sh.a. sa i përket produkteve të LLU duhet që;
- 3.1. brenda 3 muajve nga data e miratimit të këtij vendimi, të përditësoj ofertën referente sipas Rregullores për Qasje dhe Rregullores për LLU;
- 3.2. t'i sigurojë ndërmarrjeve, që kërkojnë interkoneksion të gjitha informacionet e nevojshme për t'u ndërlidhur;
- 3.3. Përderisa është duke ofruar LLU, Telekom i Kosovës sh.a. duhet që 36 muaj përpara t'i njoftojë klientët rreth vendimit për tërheqjen (withdraw) e pikave të qasjes që aktualisht janë në përdorim. Në rast se Telekom i Kosovës sh.a. ofron qasje plotësisht ekuivalente (në aspektin e cilësisë, funksionalitetit dhe çmimeve) në të njëjtën lokacion gjeografik Telekom i Kosovës sh.a. duhet t'i informojë klientët e LLU-së rreth vendimit për tërheqjen e pikave të tilla të qasjes 12 muaj para. Së bashku me njoftimin e tillë, Telekom i Kosovës sh.a. duhet t'u ofroj klientëve të saj një propozim alternativ të qasjes, i cili duhet të siguroj qasje të plotë ekuivalente të referuar si më lartë dhe ofrimin e pandërprerë (me përjashtim të mirëmbajtjes gjatë procesit të migrimit) të shërbimeve për përdoruesit fundor. Nëse ofruesi i shërbimit nuk ka mundësi teknike që të siguroj qasje të plotë ekuivalente të klientit të LLU-së, siç është referuar në këtë paragraf, atëherë Telekom i Kosovës sh.a. duhet t'i kompensoj klientit të LLU-së investimet e pakthyer, për shkak të ndërprerjes së ofrimit të qasjes në fjalë.
4. **Detyrimi për kontrollin e çmimeve** duhet të ofrohet në përputhje me nenin 40 të Ligjit dhe nenit 6.1 të Rregullores për analizat e tregut. Telekom i Kosovës sh.a. sa i përket ofrimit të LLU duhet të siguroj që:
- 4.1. Çmimet e LLU-së të përcaktohen duke përdorur modelin e ashtuquajtur "Retail minus". Telekom i Kosovës sh.a. duhet të negocioj në mirëbesim me kërkuesit e qasjes për të siguruar që çmimet e LLU-së janë të vendosura në nivel të arsyeshëm, dhe të cilat nuk krijojnë shtrembërime të konkurrencës. Në rast se ARKEP me kërkesë të palës se interesuar apo me vetiniciative konstaton se çmimet e LLU-së nuk

janë te arsyeshme, mund t'i kërkojë operatorit Telekom i Kosovës sh.a. që të ndryshojë këto çmime, duke përdorur mënyra të tjera (p.sh. modelet "bottom-up", "benchmarking", etj.);

- 4.2 Në çmimet e LLU-së nuk duhet të përfshihen shërbimet/objektet, të cilat nuk janë të nevojshme për qasjen LLU. Sa i përket LLU të gjitha shërbimet shtese që nevojiten për sigurimin e LLU janë të rregulluara në të njëjtën mënyrë si LLU dhe trajtohen si shërbime përcjellëse.

IV. Telekomit të Kosovës SH.A i anulohen detyrimet rregullatore në vijim:

1. Detyrimi për ndarje të llogarive,
2. Detyrimi për mos-subvencionim të tërthortë

V. Këtij vendimi i bashkëngjitet Raporti për "Analizat e tregjeve".

VI. Ky vendim është përfundimtar dhe hynë në fuqi ditën e nënshkrimit.

ARSYETIM

Në bazë të nenit 10 paragrafi 5) i Ligjit përcaktohe se *"Miraton vendimet në lidhje me përcaktimin e tregjeve përkatëse, kryen analizat e tregut dhe imponimin, si dhe tërheqjen e obligimeve të rregullatorit tek operatorët me fuqi të ndjeshme tregu"*.

Në bazë të nenit 30 paragrafi 1 i Ligjit *"Ndërmarrësi do të konsiderohet që ka fuqi të ndjeshme tregu (FNT) nëse ai, ose bashkë me të tjerët ka një pozitë ekuivalente mbizotërimi, pra një pozitë të forcës ekonomike që i jep fuqi që të veprojë në nivel të konsiderueshëm në mënyrë të pavarur nga konkurrentët, klientët dhe shfrytëzuesit fundorë"*.

Neni 30 paragrafi 3 përcakton se *"Ndërmarrësi do të identifikohet që ka FNT atëherë kur përcaktohet me vendim të Autoritetit, bazuar në një analizë të tregut, dhe do të konsiderohet si e tillë derisa Autoriteti përcakton me vendim të saj, bazuar në një analizë tjetër të tregut që ndërmarrësi nuk ka FNT"*.

Kurse neni 32 i Ligjit përcakton se Autoriteti ka të drejtë të imponoj detyrime për ndërmarrësit që kanë FTN në një treg relevant. Po ashtu paragrafi 7 i këtij neni përcakton se Autoriteti mund të anuloj detyrimet nëse ka detyrime për ndërmarrjet që kanë FNT.

Bazuar në Raportin e Analizës së Tregut rezulton se Telekom i Kosovës SH.A. :

- ka pjesëmarrje 100% në tregun e LLU-së;
- posedon infrastrukturë e cila nuk është lehtësisht e duplikueshme;

- është operator vertikalisht i integruar me lloje të ndryshme të produkteve, dhe ka përparësi të qarta konkurruese mbi konkurrentët e saj;
- është operatori me i madh i rrjetit të telefonisë fikse, ka përparësitë e aktivitetit të ekonomisë së shkallës dhe fushëveprimit për shërbimet LLU krahasuar me operatorët alternativë dhe atyre potencialë.

Duke pas parasysh atë që u tha më lartë si dhe faktin se Korniza rregullatore të BE-së, e cila është transpozuar në Ligjin për Komunikimet Elektronike, përcakton se detyrimet rregullatore duhet të zgjidhen duke pasur parasysh parimin e proporcionalitetit dhe duhet të jenë më pak të rënda dhe të përshtatshme për këtë qëllim (grupi minimal i detyrimeve që do të ishin në gjendje t'i zgjidhnin problemet e identifikuar të konkurrencës). Pra rregullimi duhet të jetë minimal i domosdoshëm, i bazuar në parimet themelore për rregullimin e aktiviteteve të komunikimeve elektronike.

Andaj, është vendosur sikurse në dispozitiv të këtij vendimi.

Këshilla Juridike:

Pala e pakënaqur me këtë vendim mund të iniciojë konflikt administrativ në Gjykatën Kompetente, brenda tridhjetë (30) ditëve nga data e pranimit të Vendimit.

Prishtinë, 26/12/2018

Autoriteti Rregullator i Komunikimeve Elektronike

Kreshnik Gashi
Kryetar i Bordit

Aktvendimi i dërgohet:

- Operatorëve të Autorizuar të rrjeteve dhe shërbimeve të komunikimeve elektronike;
- Autoritetit Kosovar të Konkurrencës;
- Ministrisë së Zhvillimit Ekonomik
- Arkivit të ARKEP-it